

ETKİN- İDEAL KEMAN EĞİTİMİCİSİ ÖZELLİKLERİNİN ÖĞRETİM ELEMANI GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ¹ “Müzik Öğretmenliği Programı”

Dilek ÖZÇELİK HERDEM²

ÖZ

Bu çalışmada Türkiye’de Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında keman eğitimcisi olarak görev yapan öğretim elemanlarının bilgi, birikim ve deneyimlerine dayalı olarak belirtmiş oldukları görüşlerinden yola çıkarak, etkin- ideal bir keman öğretim elemanının taşıması gereken niteliklere ilişkin somut veriler elde edilmesi amaçlanmıştır. Nitel verilerin değerlendirilebilmesi amacıyla araştırma tekniği olarak “içerik analizi” kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye’deki 22 üniversitenin Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dallarında keman eğitimi veren öğretim elemanları oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise, yedi coğrafi bölgeyi içine alacak şekilde 10 üniversiteden 22 öğretim elemanı oluşturmuştur. Örnekleme grubundaki öğretim elemanlarından 20 si ile yüz yüze,2 si ile telefonla “Etkin –ideal keman eğitimcisi özelliklerinin neler olması gerektiğine ilişkin yarı yapılandırılmış görüşme soruları” sorulmuş, görüşmelerin kayıtları alınmış, bu kayıtlar metinleştirilip Nvivo programına girilerek elde edilen verilerin kodlamaları ve analizi yapılmıştır. Bulgulara göre; Öğretim elemanlarının çoğunluğunca bildirilen etkin-ideal keman eğitimcisi temel özellikleri 2 adettir. Bunlar; iyi çalışıcı olma, yetenekli ve bilgili olma ve iyi iletişim kurma özellikleridir. Diğer özelliklerin (işine özen gösterme, emek verme, güvenilir olma, eğitimci olma ve öğretmeye isteklilik, empati kurma ve öğrenci psikolojisinden anlama, göstererek çalma, kemani sevdirme, bireysel öğretim yapma, ahlaklı olma, davranış ve tutumlarıyla örnek olma, adil davranma -objektif olma, güçlü kişilik özelliklerine sahip olma, hoşgörülü olma, işini severek yapma, etkin öğretim metotları kullanma, öğrencinin düşünerek ve keşfederek öğrenmesini sağlama, ölçülü olma) ise daha az öğretim elemanı tarafından bildirildiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler; Eğitim, Çalgı Eğitim, Keman Eğitimi, Öğretmen Nitelikleri

¹ Bu makale Dilek Özçelik’in “Keman Eğitiminin Öğretim Elemanları ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi ve Bir Model Önerisi” adlı doktora tezinden hazırlanmıştır.

² Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı dozelikli1(at)gmail.com

ACCORDING TO THE IDEAL VIOLIN BE EVALUATED EFFECTIVENESS OF TRAINER FEATURES STAFF OPINION "Music Education Program"

ABSTRACT

In this study, Turkey in Music Education Department in violin teacher as the working instructor information, based on the views they have said, based on knowledge and experience, efficacy concrete data on the qualifications required for transport of the ideal violin instructor is intended to achieve. Qualitative research techniques in order to evaluate the data as "content analysis" is used. The population of the 22 universities in Turkey Research Education Faculty Fine Arts Education Department Music Education Department has created the branches of faculty who study violin. The sample of the study consisted of 22 lecturers from 10 universities to include seven geographical regions. Sampling of the teaching staff in the group of 20 have face to face, two side by telephone "effective it's ideally violin educator semi-structured interview questions, should be what the characteristics" were asked, were the records of interviews, the records metinleştirilip Nvivo coding and analysis of data obtained by entering the program it has been made. According to the findings; majority of reported active-ideal violin educator main features of the teaching staff are 2. These; not a good player, good communication skill and abilities and it is. Other features (to take care of business, labor export, be reliable, educators have and teach enthusiasm, empathy and understanding from the students of psychology, showing playback, the love of the violin, making individual training, to be moral, an example of behavior and attitudes, not fairness-lens , having a strong personality, to be tolerant, to love the job, use effective teaching methods, student learning, thinking and exploring provide, not measured) was seen by less than reported by the instructor.

Keywords: Education, Musical Education, Violin Education, Teacher Qualifications.

1.GİRİŞ

Üniversiteler bir ülkenin en üst seviyedeki eğitim kurumlarıdır ve en önemli görevleri eğitimde çağdaş dünya standartlarını yakalayarak, nitelikli insan gücü yetiştirmektir. Bu nedenle ülkelerin gelişmelerinde işlevi olan en önemli kurumların başında üniversiteler gelmektedir. Bu bağlamda bilimsel çalışmaların yapıldığı, düşünen, araştıran ve üreten insanların yetiştirilmesinin hedeflendiği üniversitelerin öncelikle niteliğinin artırılması gerekmektedir. Üniversitelerin niteliği ise, sahip olduğu öğretim elemanlarının niteliği ile doğru orantılıdır. Öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinde görev yapan öğretim elemanların nitelikleri ise; geleceğin öğretmenlerinin yetiştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Üniversite öğretim elemanlarının temelde iki görevi bulunmaktadır: bilimsel araştırma yapmak ve öğretim. Bilimsel araştırmalar yapılırken, üniversitelerin” öğretim görevi “üzerinde titizlikle durulması gereken görevlerindedir. Ergün’e (2001: 88-192) göre, yıllardır üniversite öğretim elemanlarının araştırma yapma ile ilgili görevleri, öğretim görevine göre daha öncelikli görülmektedir. Öğretim elemanlarının öğretim görevlerini yerine getirebilmeleri için bazı niteliklere sahip olmaları gerekmektedir. Bu nitelikler genel olarak, yeterli bir alan bilgisine sahip olma, öğrencilerle etkili iletişim kurabilme becerisi, sınıf yönetimi becerisi, öğretim etkinliklerini planlama becerisi, öğretim teknolojilerinden yararlanma, yeterli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma bilgi ve becerisine sahip olmadır. Ayrıca öğrencilere gösterilen “yakınlık” davranışlarının öğrencilerin bilişsel öğrenmeleri, tutumları ve güdülenme düzeyleri üzerinde etkili olduğu bilinmektedir (Taş, 2009:171-192).

Eğitimle ilgili araştırmalar incelendiğinde ,daha çok öğrencilerle ilgili sorunlara değinildiği ve genelde öğrencinin değişmesi gerektiği sonucuna varan çözümler üretildiği görülmektedir. Oysa bu çözüm çalışmalarının yanında öncelikle araştırılıp, incelenmesi ve çözülmesi gereken öğretim elemanlarının nitelik sorunları olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda özellikle üniversitelerin öğretmen yetiştiren kurumlarında, öğretim elemanının alan bilgisi ve becerisinden, ders anlatım şekline, sınıf yönetiminden, iletişim biçimine, kişiliğine ve hatta giyimine kadar örnek alınıp, rol model yapılan öğretim elemanı niteliklerinin ne kadar önemli ve araştırılmaya değer olduğu gerçeği karşımıza çıkmaktadır.

Sanat eğitimi ile ilgili öğretmen yetiştiren kurumların en önemlilerinden birisi eğitim fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim dallarıdır. Bu anabilim dallarında bireysel çalgı eğitimi adı altında yürütülen en temel derslerden birisi de yaylı çalgılar grubundan olan “keman” eğitimidir. Çoğunlukla usta-çırak ilişkisi içinde yürütülen ve birebir

yapılan/yapılması gereken bu derslerde öğretim elemanı niteliklerinin öğrencinin akademik ve kişilik olarak gelişmesindeki önemi açıktır.

1.1.Araştırmanın Problemi

Araştırmanın problem cümlesi; Öğretim elemanı görüşlerine göre, Türkiye’de müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda, bireysel çalgı eğitimi “keman” derslerini yürüten öğretim elemanı nitelikleri nasıl olmalıdır? şeklinde oluşturulmuştur.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; Türkiye’de Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında keman eğitimsi olarak görev yapan öğretim elemanlarının bilgi, birikim ve deneyimlerine dayalı olarak belirtmiş oldukları görüşlerinden yola çıkarak, etkin- ideal bir keman öğretim elemanının taşıması gereken niteliklere ilişkin somut veriler elde edilmesidir.

1.3.Sınırlılıklar

Bu araştırma; On üniversitede (AÜ: Atatürk Üniversitesi, CÜ: Cumhuriyet Üniversitesi, GÜ: Gazi Üniversitesi, HÜ: Harran Üniversitesi, İBÜ: İzzet Baysal Üniversitesi, KTÜ: Karadeniz Teknik Üniversitesi, MAEÜ: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, MÜ: Marmara Üniversitesi, PÜ: Pamukkale Üniversitesi, UÜ: Uludağ Üniversitesi) görev yapmakta olan öğretim elemanı görüşleri ile sınırlıdır.

2.LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Keman Öğretim Elemanında Bulunması Gerekli Yeterlikler

Eğitimci, gelişmeye muhtaç aynı zamanda da gelişmek için özünde gerekli yeteneği taşıyan insanın gelişmesinde köprü görevi görür. Kişinin potansiyellerinin hep bir üst seviyeye taşınabilmesinde ve bu potansiyelini toplum yararına kullanabilmesinde eğitimcinin taşıdığı nitelikler ve alanı ile yeterlikler büyük önem taşımaktadır.

Öğretim elemanlarından beklenen ideal özelliklere ilişkin literatürde birbirinden farklı ancak birbirini tamamlayan yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu bilgilerden hareketle, etkin-ideal keman eğitimcisinin karakteristik özelliklerini aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür:

Öğrencileri bir bütün olarak algılayıp her türlü fiziksel, kişisel, bedensel özelliklerini düşünerek adeta her öğrenciyi farklı bir birey olarak görüp tek tip eğitim yerine tutarlı geliştirici anlayışlı ergenlik dönemi genel sorunlarını da göz önüne alarak çok farklı yaklaşımlar sergileyen bir öğretmen olması (Uluç, 2006: 62),

Konusunu öğrenciye anlatabilen, pedagojik formasyona sahip, derse ve konuya uygun metot seçebilen, ders araçları kullanan bir öğretmen olması (Ergün vd., 1999: 6),

Çalgısını iyi düzeyde çalabilen ve derste kullanan bir öğretmen olması (Uslu, 2012: 165; Angı ve Hamzaoğlu Birer, 2013: 56),

Öğrencilerle ders dışında da ilgilenmesi ve iletişimde olması (Ergün vd., 1999: 6; Özdemir ve Üzel, 2010: 146), öğrencilerin sosyal faaliyetlerine katılması, öğrencilere anne-baba, kardeş, dost gibi yaklaşması, öğrencilerin isimlerini bilmesi (Ergün vd., 1999: 6),

Güçlü mesleki değerlere sahip olması (psikolojik şiddete karşı, yaratıcı, açık fikirli, insan onuruna saygılı, hoşgörülü, tevazu sahibi, özgür düşünceli, düşünce ve inanç özgürlüğüne saygılı, empati sahibi, bilimsel yaklaşıma sahip, öğrencileriyle ilgilenen, lider, tutarlı, hayırsever, işbirliğine açık, mesleğini seven, dürüst, sabırlı, öğrencilerine karşı açık ve özgüvenli) (Tunca et al., 2015: 134),

Dersi somut anlatan, teorinin yanında pratik uygulamaları da veren bir öğretmen olması (Ergün vd., 1999: 7),

Dersleri eğlenceli ve öğretici geçirmesi (Özdemir ve Üzel, 2010: 146),

Mesleki rol ve sorumluluklarda etkin olması (Sınıfı iyi bir şekilde yönetebilmesi, mesleki gelişime önem vermesi, konuyu ve öğretme-öğrenme sürecini yapılandırabilmesi, rehberlik-danışmanlık yapabilmesi, öğrencileri tanıması, yapılandırıcı felsefi yaklaşımı benimsemesi, değerlendirme sürecini yapılandırabilmesi) (Tunca et al., 2015: 130),

Kişilikli, idealist, temiz ve şık giyinen, giyimine ve davranışlarına çok dikkat eden, "örnek", dürüst, güvenilir, sosyal kişilik sahibi bir öğretmen olması (Ergün vd., 1999: 6),

Güler yüzlü, yumuşak, sakin, alçakgönüllü, mütevazı, samimi, candan olması (Ergün vd., 1999: 6),

Öğrencilere baskı yapmaması, güven duyulan, rahat kişilikli, iyimser olması (Ergün vd., 1999: 6),

Öğrenciye karşı sevecen olması (Ergün vd., 1999: 6; Özdemir ve Üzel, 2010: 146), hoşgörülü, öğrenciye sevgiyle yaklaşması ve onlara saygı duyması (Ergün vd., 1999: 6),

Öğrencilere karşı nazik olması, öğrenci ile arasına tatlı bir mesafe koyan, sert ve kırıcı olmayan, hakaret etmeyen, kibirli davranmayan bir öğretmen olması (Ergün vd., 1999: 6),

Ciddi, disiplinli, öğrenci ile arasına bir mesafe koyan, ders dışında öğrenci ile ilgilenmeyen bir öğretmen olması (Ergün vd., 1999: 6),

Güçlü kişisel özelliklere sahip olması (samimi, güler yüzlü, disiplinli, esprili, coşkulu, düzgün, sosyal, cesur olması, öz değerlendirme yapabilmesi, bencil olmaması) (Tunca et al., 2015: 135),

Tarafsız, öğrencilerin her düşüncesine saygılı, öğrenciler arasında (kız-erkek) hiçbir ayırım yapmaması ve eşit davranması (Ergün vd., 1999: 6),

Mesleki etik ilkelere uyması (öğrencileri din, dil, etnik köken, cinsiyet ve akademik başarı yönünden ayırmaması, sınav kağıdını kendi değerlendirmesi, değerlendirme sürecinde adil olması, sınıfa/derslere zamanında gelmesi, değerlendirme sürecine ilişkin zamanında geribildirim vermesi, özel hayatını ve/veya siyasi görüşlerini sınıfa yansıtmaması) (Tunca et al., 2015: 136),

Öğrencilere kendi siyasi fikirlerini empoze etmemesi (Ergün vd., 1999: 6),

Toplumsal sorumluluk sahibi (sosyal sorunlara duyarlı) olması (Tunca et al., 2015: 137),

Değerlendirme ölçütlerinin belli olması (Özdemir ve Üzel, 2010: 146), değerlendirmede objektif, öğrenciye hak ettiği notu veren, öğrencileri not ile tehdit etmeyen, notu bir silah olarak kullanmayan bir öğretmen olması (Ergün vd., 1999: 6),

Öğrencinin sorunlarını dinleyerek çözüm üretmesi (Ergün vd., 1999: 6),

Öğrencileri küçümsememesi, hor görmemesi, sınıfta küçük düşürmemesi, rahat soru sorulabilen ve kendisiyle rahat konuşulabilen bir öğretmen olması (Ergün vd., 1999: 6),

Branşında iyi, konusuna ve dersine hakim (Ergün vd., 1999: 6; Özdemir ve Üzel, 2010: 146), iyi bir bilim adamı, araştırmacı, derse hazır gelen, yabancı dil bilen, bilgi ile otorite kuran bir öğretmen olması (Ergün vd., 1999: 6),

Öğrenci psikolojisinden anlayan, onu sınav stresine sokmayan bir öğretmen olması (Ergün vd., 1999: 7),

Öğrenciyi sıkmadan dersi sohbet tarzında anlatan, espri yapan, dersi çekici hale getiren, derse katılım sağlayan bir öğretmen olması (Ergün vd., 1999: 7),

Türkçesinin mükemmel, hitabetinin güzel, dilinin ve ses tonunun etkili olması (Ergün vd., 1999: 7),

Etkili ve yeterli kişilerarası becerilere sahip olması, sabırlı ve hoşgörülü olması, rol model olması, kaynak kişi olması, öğrencilere bağımsız düşünme olanağı vermesi, öğrencilerin kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmesine olanak sağlaması, öğrencilerin anlayamadıkları konular hakkında soru sormaya özendirilmesi, öğrencilerin kişisel sorunlarını ders dışında da öğretim elemanlarıyla paylaşabilmesini sağlaması, alanında bilgili olması, öğrencileri birey olarak algılaması, demokratik olması, öğrencileri derslere aktif olarak katılmaya ve soru sormaya özendirilmesi (Bayram, 1992; Çakmak, 1995; Görak vd., 1997; Bayrak, 1999; Yetkin, 1999; Çakmak, 2001, Akt.: Keçeci ve Arslan, 2012: 36).

Öğrencileri tanıyan ve dersi öğretme seviyesine indirerek anlatan bir öğretmen olması (Ergün vd., 1999: 7),

Derste güncel sorunları konuşan, dersi güncelleştiren bir öğretmen olması (Ergün vd., 1999: 7).

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin analizi ve güvenilirlik ve inanırılık çalışması sunulacaktır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Bu model kapsamında konu ile ilgili alanyazın taranmış ve çalışmaya konu olan öğrenme stilleri envanteri çalışma grubundaki öğrencilere uygulanarak sonuçlar analiz edilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın nitel verilere ilişkin evrenini Türkiye'deki 22 üniversitenin Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalları'nda keman eğitimi veren 54 öğretim elemanı, örneklemini yedi coğrafi bölgeyi içine alacak şekilde 10 üniversitenin (AÜ: Atatürk Üniversitesi, CÜ: Cumhuriyet Üniversitesi, GÜ: Gazi Üniversitesi, HÜ: Harran Üniversitesi, İBÜ: İzzet Baysal Üniversitesi, KTÜ: Karadeniz Teknik Üniversitesi, MAEÜ: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, MÜ: Marmara Üniversitesi, PÜ: Pamukkale Üniversitesi, UÜ: Uludağ Üniversitesi) bu bölümlerinden 22 öğretim elemanı oluşturmuştur.

Türkiye'nin coğrafi yapısı göz önünde bulundurularak, yedi bölgeden en az bir müzik eğitimi anabilim dalının (Doğu Karadeniz'den 1, Batı Karadeniz'den 2, İç

Anadolu'dan 6, Doğu Anadolu'dan 6, Ege'den 3, Güneydoğu Anadolu'dan 1, Marmara'dan2, Akdeniz'den 1) örneklem içinde bulunmasına dikkat edilmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması

Keman öğretim elemanlarına yönelik olarak araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formlarındaki sorular, literatür taraması, hocalarla yapılan gayri resmi görüşmeler, bireysel ve mesleki tecrübeler yardımıyla hazırlanmıştır

Araştırmanın nitel verileri bu verilere ilişkin örneklem grubundaki 22 öğretim elemanının (1 Araş. Gör., 3 Öğr. Gör., 7 Doç. Dr., 4 Yrd. Doç. Dr. ve 7 Prof. Dr.) 20'siyle ise yüz yüze görüşme yapılarak ses kayıt cihazıyla kayıtların alınması, 2'sinin uygun olmaması sebebi ile görüşme sorularına telefonla cevap alınması; sesli kayıtların metinleştirilerek diğer metinlerle bir araya getirilmesi şeklinde toplanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada öğretim elemanlarıyla yapılan görüşmeler sonucu elde edilen nitel veriler Nvivo programına girildikten sonra kodlama yapılmış; teorik doygunluğa erişinceye, bir diğer ifadeyle artık başka bir şekilde kodlama yapılamaz diyene kadar kodlamalar tekrar tekrar gözden geçirilerek kategori sayısını azaltma veya yerine göre çoğaltma, yeni nod oluşturma, nodları silme yollarına gidilmiştir. Teorik doygunluğa erişmiş kodlamalarda ilişkilendirme, özetleme, metafor ve anekdot oluşturma, görselleştirme yapılmıştır.

Araştırma örnekleminde bulunan öğretim elemanlarının adları etik nedenlerle içerikte kullanılmamıştır. Bunun yerine her bir katılımcıya ÖE1,ÖE2,ÖE3,ÖE4,ÖE5,ÖE6,ÖE7,ÖE8,ÖE9,ÖE10,ÖE11,ÖE12,ÖE13,ÖE14,ÖE15 ,ÖE16,ÖE17,ÖE18,ÖE19,ÖE20,ÖE21,ÖE22 şeklinde kodlar verilmiştir. Bu kodlar altında katılımcıların; öğretim elemanlarının numara, yaş, cinsiyet, unvan, mezun olunan lise türü, ortaöğretimde çalışma süresi, üniversitede çalışma süresi ve yürüttüğü dersler ile ilgili bilgileri verilmiştir (Çizelge 1).

Çizelge 1. Görüşme Yapılan Öğretim Elemanlarının Demografik Verileri

Ö.E. No	Yaş	Cinsiyet	Unvan	Mezun Olunan Lise Türü	Orta öğretimde Çalışma Süresi	Üniversitede Çalışma Süresi	Yürüttüğü Dersler
1	41	Erkek	Yrd.Doç.Dr.	Meslek Lisesi	15 yıl	9 yıl	Keman, Geleneksel Türk Müziği, Müzikoloji, Türk Sanat Müziği (Nazariyat –Uygulama) 11 Müzik Tarihi, Müzik Kültürü, Bilgisayar 1
2	46	Bayan	Doç.Dr.	Normal Lise	4 yıl	21 yıl	Keman, Okul Çalgıları
3	55	Erkek	Prof.Dr.	Normal Lise	6 yıl	24 yıl	Keman, Orkestra ve Oda Müziği, Öğretmenlik Uygulaması, Özel Öğretim Yöntemleri
4	44	Erkek	Doç.Dr.	Normal Lise	3 yıl	17 yıl	Keman, Viyola, Materyal Tasarım
5	39	Bayan	Doç.Dr.	Güzel Sanatlar Lisesi	8 yıl	10 yıl	Keman, Lisansüstü Keman
6	37	Bayan	Yrd.Doç.Dr.	Güzel Sanatlar Lisesi	Çalışmamış	14 yıl	Keman, Oda Müziği
7	39	Erkek	Yrd.Doç.Dr.	Normal Lise	Çalışmamış	20 yıl	Keman
8	30	Bayan	Öğt.Gör.	Güzel Sanatlar Lisesi	Çalışmamış	4 yıl	Keman
9	58	Erkek	Prof.Dr.	Normal Lise	8 yıl	27 yıl	Keman, Ud, Eğitim Müziği Besteciliği, Geleneksel Türk sanat Müziği, Okul Çalgıları 1-2, Eğitim Müziği Dağarı, Sınıf Öğretmenliği Müzik-1, Kemanda Türk Müziğinin Kullanımı 1-2, Eğitim Müziği Besteleme ve Çok Seslendirme Yöntemleri 1-2
10	43	Erkek	Öğt.Gör.	Normal Lise	Çalışmamış	16 yıl	Keman, Oda Müziği
11	49	Erkek	Yrd.Doç.Dr.	Normal Lise	Çalışmamış	27 yıl	Keman, THM Koro, Çalgı Eğitiminde Makamsal Analiz ve Seslendirme Yöntemleri
12	41	Erkek	Doç. Dr.	Güzel Sanatlar Lisesi	Çalışmamış	18 yıl	Keman, Orkestra
13	57	Bayan	Yrd.Doç.	Normal Lise	4 yıl	21 yıl	Keman, Oda Müziği, Öğretmenlik Uygulaması
14	58	Bayan	Prof.Dr.	Normal Lise	1 yıl	37 yıl	Keman
15	24	Erkek	Arş.Gör. Dr.	Normal Lise	Çalışmamış	4 yıl	Keman
16	34	Bayan	Yrd.Doç.Dr.	Güzel Sanatlar Lisesi	1 yıl	16 yıl	Keman, Piyano, Orkestra/Oda Müziği ve Yönetimi
17	56	Bayan	Prof.Dr.	Normal Lise	2 yıl	30 yıl	Keman, Özel Öğretim Yöntemleri, Öğretmenlik Uygulaması, İleri Ana Dal Eğitimi ve Öğretimi
18	60	Erkek	Öğt.Gör.	Normal Lise	12 yıl	26 yıl	Keman, Eğitim Müziği Besteleme, Form ve Biçim Bilgisi
19	64	Bayan	Prof.	Normal Lise	6 yıl	37 yıl	Keman, Keman Pedagojisi, Oda Müziği ve Orkestra
20	54	Erkek	Prof.Dr.	Normal Lise	Çalışmamış	23 yıl	Keman, Orkestra
21	36	Bayan	Yrd.Doç.Dr.	Normal Lise	2 yıl	13 yıl	Keman
22	59	Erkek	Prof.	Normal Lise	3 yıl	35 yıl	Keman

3.5.Güvenirlik ve İnanırlık Çalışması

Çalışmanın nitel verilerinin inandırıcılığını sağlamak için araştırmacı şu yöntemleri kullanmıştır:

- Araştırma ve veriler keman eğitimcisi üç öğretim üyesine ve ölçme alanında uzman bir öğretim üyesine incelenmiş, görüş ve önerileri alınarak “Dış uzman geribildirimi” ilkesi uygulanmıştır.
- “İç Kontrol” prensibi gereği, görüşme metinleri deşifre edilip metne dönüştürüldükten sonra görüşme yapılan öğretim elemanlarına e-posta yoluyla gönderilmiş, çıkarılması veya düzeltilmesini istedikleri kısımlar varsa bildirmeleri rica edilmiştir. Bu bağlamda, varsa istenen düzeltme ve çıkarmalar yapıldıktan sonra görüşme metinleri çalışmaya dahil edilmiştir.

4. BULGULAR VE YORUM

‘Etkin-İdeal Keman Eğitimcisi Özelliklerinin Öğretim Elemanı Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi’ isimli çalışmadan elde edilen bulgular aşağıda maddeler halinde sunulmuştur.

Keman Öğretim Elemanında Bulunması Gerekli Yeterlikler

Bu bölümde araştırmanın nitel kısmını oluşturan öğretim elemanlarına ilişkin bulguları sunulacaktır.

Öğretim elemanlarına, “Keman öğretmenliğinde çok etkin çalışan bir eğitimci düşünün. Onu harika yapan şey nedir? (yetenekleri, bilgisi, tavırları)” şeklinde sorulan soruya yanıt olarak belirttikleri etkin-ideal keman eğitimcisinin karakteristik özelliklerine ilişkin bulgular Çizelge 2’ verilmiştir.

Çizelge 2.

Etkin-İdeal Keman Eğitimsinin Karakteristik Özellikleri

<i>KEMAN ÖĞRETİM ELEMANINDA BULUNMASI GEREKLİ YETERLİKLER</i>	
<i>MESLEKİ ÖZELLİKLER</i>	<i>KİŞİSEL ÖZELLİKLER</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ İyi Çalışıcı Olma, Yetenekli ve Bilgili Olma (n=16) İşine Özen Gösterme, Emekleme (n=4) ➤ Göstererek Çalma (n=3) ➤ Kemana sevdirmeye (n=3) ➤ Eğitimci Kişiliğe Sahip Olma Öğretmeye İsteklilik (n=3) ➤ Bireysel Öğretim Yapma (n=2) ➤ Adil Davranma, Objektif Olma (n=1) ➤ Öğrencinin Düşünerek, Keşfederek Öğrenmesini Sağlama (n=1) ➤ Uygun Öğretim Metotlarını Kullanma (n=1) ➤ Öğrencinin Gözünde Değer Kazanma (n=1) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ İyi İletişim Kurma (n=11) <ul style="list-style-type: none"> ✓ Empati Yapma, Öğrenci Psikolojisinden anlama (n=4) ✓ Öğrenciye İyi davranma, Onu Kırmama (n=2) ✓ Öğrencinin Problemleri İle İlgilenme (n=2) ✓ Öğrencinin Başarılarını Güzel Sözlerle Öne Çıkarma (n=1) ➤ Güvenilir Olma (n=4) ➤ Ahlaklı Olma (n=2) ➤ Davranış ve Tutumları İle Örnek Olma (n=2) ➤ Güçlü Kişilik Özelliklerine Sahip Olma (n=1) ➤ Hoşgörülü Olma (n=1) ➤ Ölçülü olma n=1 ➤ Kişisel Problemleri Öğrenciye Yansıtma (n=1)

Mesleki Özellikler Açısından

Çizelge 4'e göre mesleki özellikler açısından en başta gelen özellikler (n=16) ile "İyi çalıcı olma, yetenekli ve bilgili olma", "İşine özen gösterme, emek verme" (n=4) şeklinde bildirilmiştir. Diğer mesleki özellikler ise "Göstererek çalma" (n=3), "Kemanı sevdirmeye" (n=3), "Bireysel öğretim yapma" (n=2), "Adil davranma (objektif olma)" (n=1) ve "Öğrencinin düşünerek, keşfederek öğrenmesini sağlama" (n=1), "Öğrenciye uygun öğretim metotları kullanabilme" (n=1) ve "Öğrencinin gözünde değer kazanma" (n=1) şeklinde bildirilmiştir.

Keman öğretmenin çalgısında solistlik becerilere sahip olması, buna ulaşmak içinse on bin saat çalışması gerektiğini ÖE9 şöyle aktarıyor:

"Mükemmel bir keman eğitimi vermesi için bir hocanın on bin saat kuralını yerine getirmiş olması gerekir (...) on bin saat kuralı var psikolojide. Bu Amerikalı bir yazarın kitabı (...) Story Of Success. Kitaba ulaşabilirsiniz yine internetten. Herhangi bir alanda üst düzeyde onu öğrenmesi için on bin saat çalışması gerekiyor. On bin saat, bir yıl bir buçuk ay ediyor, hiç uyumadan yemeden içmeden çalışsanız, mümkün değil tabii. Günde 4 saat çalışsanız altı buçuk yıl ediyor. Yani demek istediğim mükemmel bir şekilde keman öğreten kişinin solist olması lazım. O yüzden ben hepimizin eksikliklerimizin olduğunu söylüyorum, bende dahil olmak üzere."

"O alandaki bilgisi, herhalde her şeyden önce önemli. Öğrenciyi kendisine hayran bırakmak için hem bilmesi hem de uygulaması gerekiyor"(ÖE14).

"Değişik repertuvarlardan yararlanmak gerektiğine inanıyorum. Bunlar sizi ancak harika yapabilir. Yani tekdüze olmayacaksınız(...). Notanın da doğusu batısı, Türk'ü, Alman'ı olmaz(...)"(ÖE11).

Çalgıyı öğrenciye sevdirmenin de iyi çalıcı olmaktan geçtiği ile ilgili görüşlerini ÖE3 şöyle aktarıyor:

"Her şeyden önce öğretmen öğrencisine çalgısını sevdirebilmelidir. Sevdirebilmesi için de o enstrümanın güzel yönlerini, tınılarını gösterebilecek kapasitede olmalıdır."

"Öğretmen artist olmalıdır. Artist derken donanımlı olmalı, bir çok özelliği lmalı, rolünü iyi oynayabilmeli."

"(...)kalkıp da aynı şeyi daha canlı bir yöntemle yapan bir öğretmeni düşünün.(...) heyecansal durumları karşıya verebilen bir öğretmen olmalı."

"Öğrenci hocasına sanatından, kişiliğinden ötürü ve birikimden ötürü saygı arak gelecek. (...)İkincisi bunu somut olarak görecek."

"Hocalar zaman zaman dinletiler yapacak. Resitaller yapacak. Öğrenci o sahnede ocasını izleyecek. Derste hocanın çatır çatır çaldığını görecek." (ÖE4)

Eğitimci kişiliğe sahip olmanın önemi ile ilgili bazı görüşler şu şekildedir:

"Bildiklerini öğretebilecek, aktarabilecek, eğitimcilik vasfı olacak ki işte sadece çalıyor olması da önemli değil çünkü her çalan iyi öğretecek diye bir kural da yok."

“(...)bu hocanın yaklaşımıyla alakalı. Nasıl öğretiyor ve sorunları gerçekten çözmeye yönelik öğrenciyi düşündürüyor mu? Ben mesela öyle bir keman eğitiminden geçtim Ali Bey’de, irdeleyerek yani her şeyi “Bak bunu burada bundan dolayı yapıyoruz.”

“Öğrenciyi öğretebilme yöntemlerini iyi bilmeli. Pek çok virtüöz vardır ki öğretmez ama çok daha az bilen ama yöntemini bilen kişiler bunu daha iyi yapabiliyor” (ÖE7).

Öğrencinin özelliklerine ve farklılıklarına göre yöntem değişiklikleri yapabilme (bireysel öğretim)becerisi ile ilgili olarak ÖE2 şu görüşü bildirilmiştir:

“Çok disiplinli bir öğretmen mi başarılıdır çocuğu sıkın mı? Bence her şeyi dozunda yapan öğretmen iyi öğretmendir. “Dediğim gibi öğrencisine göre, onu en iyi noktaya nasıl getirebileceğini düşünüp; belli başlı prensipleri her çocuğa uygulamayan, öğrenciyeye göre öğretim yöntemi çizen bana göre iyi öğretmendir.”

Kişisel Özellikleri Açısından

Çizelge 2’ye göre öğretim elemanları tarafından bildirilen etkin-ideal keman eğitimcisinin sahip olması gereken kişisel özelliklerde en öne çıkan görüş (n=11) ile “İyi iletişim kurma”dır.

İletişimin şaşırtıcı önemini ÖE12 şu şekilde aktarıyor:

“İletişim öyle bir şeydir ki öğretmen çalmıyor bile olsa yeteneksiz bile olsa alanında çok yetersiz bile olsa öğrenciyeye kurduğu iletişim sayesinde sahte de olsa bir harika yaratabilir derste bunun çok örneklerini gördüm ben. Sanat dünyasında da var bu aslında çalgısında çok başarısız ama iletişim sayesinde kendini çok başka noktalara taşıyan birçok insan var bu iletişim konusu ayrı bir konu, benim de üzerinde kafa yorduğum bir konudur.”

Çizelge 4’ e göre kişisel özellikleri ile ilgili diğer görüşler, "güvenilir olma"(n= 4), "ahlaklı olma"(n= 2) , "davranış ve tutumlarıyla örnek olma" (n=2),"güçlü kişilik özelliklerine sahip olma" (n= 1), "hoşgörülü olma" (n= 1), "ölçülü olma" (n= 1) şeklindedir.

Öne çıkan görüşler mesleki bilgi ve beceri ile ilgili olan (n=16) ile “İyi çalıcı olma, yetenekli ve bilgili olma” ve kişisel özelliklerden olan (n=11) ile “İyi iletişim kurma”dır. Bu sonuçlar, keman eğitimcisinin yetkinliğinde "mesleki beceriler" ve "iletişim becerilerinin" önemli iki unsur olduğuna dikkati çekmektedir.

Çizelge 2’ ye göre “İyi iletişim kurma” özellikleri arasında; “Empati kurma - Öğrenci psikolojisinden anlama”(n=4), Öğrenciyeye iyi davranma, onu kırmama” (n=2), “Öğrencinin problemleri ile ilgilenme” (n=2), “Öğrencinin başarılarını güzel sözlerle öne çıkarma” (n=1), “Kişisel problemleri öğrenciyeye yansıtma” (n=1) bulunmaktadır.

Empati yapabilmek için, yaş grubunun özelliklerini bilmenin ve bu yaşın ihtiyaçlarını anlayabilmenin öğretimdeki önemini ÖE1 şöyle anlatıyor:

“(…)siz yirmi yaşındaki bir insanın duygularını düşüncelerini anlayamazsanız o yirmi yaşındaki insana hiçbir şey öğretemezsiniz bu kadar basit.”

İletişim özelliklerinden öğrenciye iyi davranmanın önemine ilişkin bazı görüşler şu şekildedir:

“11-12 yaşında konservatuara gidiyor öğretmeninin elinde bir yay sürekli sigara içeriyor derste, yanlış yaptığında, elindeki şeyle dürterek falan onu uyardığını ve keman dersine gitmekten ne kadar korktuğunu, bu yüzden 2.sınıfta kemanı bırakmak zorunda kaldığını anlatıyor. Bu tür şeyleri duyunca ben de mesela öğrencilere ne kadar derse yetersiz gelirse gelsin hep onları kazanmak üzerine çaba sarf ediyorum” (ÖE12).

Siz çok güzel keman çalabilirsiniz ama çocuğa ters yaptığınız zaman o kemandan bile soğur. Çünkü gençlik hassas bir çiçek gibidir. Onu kırmamak gerekiyor(…)”(ÖE10).

Öğrenciyle iyi iletişim kurmada onun problemleri ile ilgilenmenin gerekliliğine yönelik ÖE22'nin görüşleri şu şekildedir:

“Ben çocukların sağlıklarıyla da ilgileniyorum. Annesi kim babası kim, nereden geldi, nerede kalıyor... Biraz önce bir öğrencime randevu aldım mesela, gitse haftalarca bekleyecek belki profesör doktor filanın yanına git dedim mesela, şuan onun yanında.”

Öğrenciye güven veren hoca olma ile ilgili bazı görüşler şu şekildedir:

“Öğrenci öğretmene güvenmeli o güven ortamı oluşmalı. Zaten o ortam oluştuğunda kendiliğinden uygun bir eğitim ortamı da istenilen bir iletişim de kendiliğinden olacaktır diye düşünüyorum” (ÖE3).

“Paranız yoksa bana geleceksiniz. Bak hemen arkasından parayı koydum. Kimseden borç istemek yok. Bu ne demek, ben (...) hocaya sonuna kadar güvenirim(...). Bunu yaptığım zaman bak senin sözünden çok dışarı çıkmaz. Seni arkadaşı kabul eder, çok önemlidir” (ÖE 19).

Özel sorunları öğrenciye yansıtmamanın önemini ÖE6 şu şekilde bildirmiştir:

“Sinirli olduğunuz zaman onda da bir tedirginlik ‘Acaba bu sınırı bana yansıyacak mı, yansımayacak mı?’ korkusunu yaşıyor o yüzden her şeyi en aza indirgemekte fayda var.”

Objektif olmanın önemi ile ilgili ÖE 20 şu şekilde görüş bildirmiştir:

“Öğrenciye gerçekten çiftte standartlar da uygulamadan öğrencilere. (...)Çalışkan öğrencilere ayrı yaklaşıyorsunuz, yapamayanlara ayrı yaklaşıyorsunuz. Hoca bu dengeyi de iyi kuracak. Öğrenci kendini öteki hissetmeyecek. Herkes benim öğrencim. Herkesin seviyesi farklı.”

Eğitimcinin ahlaklı olması ile ilgili ÖE18 şu görüşleri bildirmiştir:

“Çok mükemmel keman çalıyor ama ahlak sıfır. O zaman hiçbir anlamı yok. Öyle düşünüyorum.”

İşine özen gösterme ile ilgili olarak bildirilen, düzenli ders yapma, sabırlı

olma ve düzenli çalışma hakkındaki görüşler şu şekildedir:

“Çok çalışmak, sabır özellikle keman sabır işi. (...)Yani özveri, sabır, çalışma ve zaman. Bunlara ihtiyaç var mükemmel bir hoca olabilmek için”(ÖE11).

“Ama şunu söyleyeyim, dersimi hiç kaçırmam, derslerimi hep zamanında yaparım.(...)öğrenci gelmediyse, isterse öderim yoksa o durumda bir zorunluluğum yok. (...). Eğer gelemeyecem kesinlikle ya sonra ya da önce telafi derslerimi yaparım. Hiçbir öğrencinin hakkını yememeye çalışırım.”(ÖE19)

“Çocuklara hep söylüyorum uzun koşu bizim iş, yani iki üç yıl çok yoğun çalıştım, ondan sonra hadi yatayım öyle bir şey yok.(...). Onun için disiplin yani. Onun için sporcular her gün sahaya çıkıp futbol maçı mı yapıyor? Onun öncesinde neler yapıyorlar. Engelli koşu işte engelli atlama.”(ÖE10).

“Tamam oldum dediği an onun bitmiştir. Oldum diye bir şey yok bizde. Sürekli takip etmek lazım .Hem teknoloji takip edeceksin, hem yeni eserler tanıyacaksın. Konserlere gideceksin alanınla ilgili, dinleyeceksin. Alanınla ilgili okuyacaksın ve günlük bütün çalışmalarını da yapmak lazım” (ÖE22).

Öğrenciyle iyi iletişim kurmada ona çocuğu, arkadaşı gibi davrandığını belirten ÖE18, yine de öğretmen--öğrenci ilişkisine temkinli yaklaştığını, bu ilişkide bir ölçü ve mesafe olması gerektiğini de savunmakta, ancak bu konuda kesin bir fikre varamadığını şu sözleriyle dile getirmektedir:

“Yani kendi evladımız gibi çocuğumuz gibi arkadaşımız gibi. Ben öyle davranıyorum şahsen. Ama bizim hocalarımız öyle değildi. (...)Yani bizim hocalarımız bu anlamda biraz daha mesafeliydi. (Ama) öyle olduğunda öğrenciyi kaybediyoruz gibime geliyor. Ama zaman zaman da öyle olması gerektiğini de düşünüyorum. O konuda çok kesin konuşamıyorum maalesef.”

İşini, mesleğini sevmekle ilgili ÖE21 görüşlerini “sevmeli(...). hem keman çalmayı hem de öğretmeyi severek yapmak. Severek öğretmek” şeklinde aktarıyor.

Bulgulara göre etkin ideal keman eğitimcisinde bulunması gereken en önemli özelliklerin “alanı ile ilgili bilgili olması” dolayısı ile keman çalmada “performansının yüksek olması” gerektiği söylenebilir. Bunun yanı sıra keman öğretim elemanının “iletişim becerilerinin” de yüksek olması ve bu becerilerini etkin bir şekilde kullanmasının gerekli olduğu söylenebilir. Çalışmamızda elde edilen bulguların literatürdeki birçok çalışma (Bayram, 1992; Çakmak, 1995; Görak ve diğerleri, 1997; Bayrak, 1999; Ergün ve diğerleri, 1999; Yetkin, 1999; Çakmak, 2001; Uluç, 2006; Özdemir ve Üzel, 2010; Keçeci ve Arslan, 2012; Uslu, 2012; Anı ve Hamzaoğlu Birer, 2013; Tunca et al., 2015) tarafından da desteklendiği görülmektedir.

Diğer yandan, öğretim elemanlarının (n=2)’si “Davranış ve tutumlarıyla örnek olma”yı, (n=2)’si “Öğrenciye iyi davranma, onu kırmama”yı etkin-ideal keman eğitimcisinin karakteristik özellikleri arasında olduğunu (Çizelge 2)

belirtmişlerdir. Özmenteş'in (2013) çalışmasında, keman öğrencilerinin çalgılarına ve çalgı derslerine yönelik motivasyonlarını etkileyen nedenler arasında öğretmenin öğrencileriyle olan iletişimi gösterilmiştir. Tebiş'in (2001) çalışmasında; keman öğretiminde eğitimci tavır, davranış ve yaklaşımlarının öğrenci psikolojisine göre düzenlenmesinin oldukça önemli olduğu, keman öğretim elemanlarının öğrencilerle öğrenecekleri konuları görüşmelerinin (%12,5), kazanacakları hedef ve hedef davranışlara ilişkin öğrencileri isteklendirmelerinin (%37,5), motive edici çabaları öğrenciye göstermelerinin (%25), öğrencinin isteğini uyandırmak için etkili bir örnekleme yapmalarının (%62,5), öğrencilerin başarılarını onlara mutlaka söylemelerinin (%37,5) ve motive etmeyi ders öncesi ve ders sonrası bir etkinlik olarak düşünmelerinin (%12,5) öğrencileri motive edici öğretim elemanı tavır, davranış ve yaklaşımlar olduğu tespit edilmiştir. Deniz, Avşaroğlu ve Fidan'a (2006) göre öğretim elemanlarının tutum ve davranışları, öğretim etkinliklerinin başarıya ulaşmasında, istenilen mezun öğrenci tipinin ortaya çıkarılmasında, öğrencinin öğretmene güven duymasında, derse karşı olumlu tutum geliştirmesinde, motivasyonunun ve başarıma güdüsünün artmasında en önemli etkenlerdendir. Uslu'nun (2012) çalışmasında, keman öğretmenin öğrencilerin başarıya odaklanmalarını, bir hedef belirlemelerini sağlamasını ve başarılarını takdir etmesini; Çalışkan'ın (2008) çalışmasında, öğrencilerin başarılarının doğru övgülerle desteklenmesinin, yeteneklerini sergileyebilecekleri fırsatlar sağlanarak ödüllendirilmelerinin onların motivasyonunu artıracığı bildirilmiştir. Çalışmamızda elde edilen sonuçların, yukarıda bahsedilen bu çalışmalardaki bulgularla paralel olduğu görülmektedir.

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Keman Öğretim Elemanında Bulunması Gerekli Yeterliklere İlişkin Sonuçlar

Öğretim elemanlarının çoğunluğunca bildirilen etkin-ideal keman eğitimcisi temel özellikleri 2 adettir. Bunlar; iyi çalıcı olma, yetenekli ve bilgili olma (her 4 öğretim elemanından 3'ü) ve iyi iletişim kurma (her 5 öğretim elemanından 3'ü) özellikleridir. Diğer özelliklerin (işine özen gösterme, emek verme, güvenilir olma, eğitimci olma ve öğretmeye isteklilik, empati kurma ve öğrenci psikolojisinden anlama, göstererek çalma, kemana sevdirmeye, bireysel öğretim yapma, ahlaklı olma, davranış ve tutumlarıyla örnek olma, adil davranma -objektif olma, güçlü kişilik özelliklerine sahip olma, hoşgörülü olma, işini severek yapma, etkin öğretim metotları kullanma, öğrencinin düşünerek ve keşfederek öğrenmesini sağlama,

ölçülü olma) her 5 öğretim elemanından 1'i ya da daha azı tarafından bildirildiği görülmektedir.

Keman öğretim elemanın alanına hakim olması, çalgısı ile ilgili yüksek performans becerileri göstermesi ve iyi iletişim becerilerine sahip olması beklenmektedir. Bu niteliklerin yanında öğretim elemanının kişilik olarak sahip olması gereken nitelikler de öğretim sürecinin kalitesinin artmasında büyük önem taşımaktadır.

Özetle, etkin –ideal bir keman öğretim elemanı; en başta alanı ile ilgili bilgilerini çalgısı üzerinde ileri performans becerileri ile birleştirebilme, sergilediği kişilik özellikleri ile öğrencinin gelişimine katkıda bulunabilme ve bu doğrultuda geliştirdiği eğitim felsefesi ile öğrenme yaşantılarını düzenleyebilme becerilerine sahip olmalıdır. Bu nitelikteki eğitimcilerle keman öğretim süreci bütünlük kazanacak ve öğretim faaliyeti gerçek amacına ulaştırabilecektir.

Öneriler

Çalışma sonuçlarına göre şu önerilerde bulunmak mümkündür.

- Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda bireysel çalgı eğitimi derslerinin niteliğinin artırılması, için, çalgı eğitimi öğretim elemanlarına yönelik hizmet içi çalışmalar (seminer, çalıştay,kurs vb.) yapılabilir.
- Hizmet içi çalışmalar öncelikle alana yönelik bilgilerin ve uygulamaların güncellenmesi şeklinde planlanabilir.
- Öğretim elemanlarının iletişim becerilerini artırmalarına yönelik çeşitli hizmet içi eğitimler ve/veya seminerler düzenlenebilir.

KAYNAKLAR

- Angı, Ç.E. & Hamzaoğlu Birer, A.R. (2013). Keman öğretiminde karşılaşılan entonasyon problemleri ve çözüm önerileri. *SED Journal of Art Education*, 1(2), 48–69. 17.10.2015 tarihinde <http://www.sanategitimidergisi.com/makale/pdf/1364072435.pdf>'den alındı.
- Bayrak, C. (1999). Modern eğitimde öğretmen profili. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1-2), 12-13.
- Bayram, H. (1992).*Eğitim yüksekokullarında öğretim elemanı-öğrenci iletişimi*.(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).Gazi Üniversitesi, Ankara
- Çakmak, M. (1995). *Yükseköğretimde öğretim elemanı-öğrenci ilişkilerinde öğrencilerin beklentileri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Çakmak, M. (2001). Etkili öğretimin gerçekleşmesinde öğretmenin rolü. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 274.
- Ergün, M., Duman, T., Kıncal, R.Y. ve Arıbaş, S. (1999). İdeal bir öğretim elemanının özellikleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3, 1–19. 12.12.2015 tarihinde <http://acikerisim.aku.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11630/3000/1-11.pdf?sequence=1&isAllowed=y>'den alındı.
- Görak, G., Varol, D. ve Erkman, F (1997, Eylül). *Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin hemşire öğretmenleriyle ilişkilerini algılayışları ve bu algılayışlara değişik faktörlerin etkisi*.IV. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu'nda sunulan bildiri. Kıbrıs, 204-209.
- Keçeci, A. & Arslan, S. (2012). Hemşire öğretim elemanlarının iletişim becerileri: Öğrenci perspektifi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(1), 34–45. 5.12.2015 tarihinde <http://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/viewFile/1235/827>'den alındı.
- Özaydınlık, K., Kabaran, H., Göçen, G., & Altıntaş, S. (2014). Öğretmen Adaylarının Öğretim Elemanlarında Bulunan Öğretmenlik Niteliklerine İlişkin Algıları (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Örneği). *Electronic Turkish Studies*, 9(8).

- Özdemir, E. & Üzel, D. (2010). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının öğretim elemanı özelliklerine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(20), 122–152. 11.11.2015 tarihinde <https://edergi.mehmetakif.edu.tr/index.php/efd/article/viewFile/269/166>'de n alındı.
- Taş, S. (2009). Öğretim elemanlarının sınıf içi ve sınıf dışı davranışlarının öğretim elemanı-öğrenci iletişimine yansımaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(9), 171-192.
- Tunca, N., Oğuz, A., Alkın Şahin, S., & Bahar Güner, H.Ö. (2015). Qualities of ideal teacher educators. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 6(2), 122–148. Retrieved from: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/tojqi/article/download/5000116979/5000108887> in December 10, 2015.
- Uluç, Ç. (2006). *Güzel sanatlar liselerinde keman eğitiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Yetkin, A. (1999). Öğrencilerin hemşire öğretmende aradığı özelliklerin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 2(1), 11–20.